

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ

Закон України «Про Національну поліцію»

Науково-практичний коментар

*За загальною редакцією
доктора юридичних наук, доцента
В. В. Сокурєнка*

Харків
2016

УДК 351.74(094.5)(477)
ББК 67.9(4УКР)301.163.1-32
3-19

Авторський колектив:

О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно, О. Ю. Салманова, С. Є. Абламський,
О. О. Бондаренко, І. В. Бригадир, К. Л. Бугайчук, Д. В. Галкін, Є. О. Гладкова,
Г. І. Глобенко, І. Б. Гончаренко, В. В. Гончарук, М. В. Джафарова,
О. В. Джафарова, М. В. Завальний, В. О. Іванцов, О. В. Ільїна, І. Д. Казанчук,
М. О. Качинська, О. Ю. Кісіль, К. В. Коваленко, Н. В. Коломоєць, А. С. Колотік,
Т. М. Малиновська, Ю. О. Михайлова, О. О. Небрат, В. О. Невядовський,
О. В. Пабат, О. О. Панова, Є. Ю. Подорожній, Н. О. Прібиткова, В. Б. Пчелін,
С. А. Резанов, Г. В. Рось, І. О. Святокум, О. В. Федосова, Т. І. Чавікіна,
О. Ю. Чапала, О. В. Черноус, С. О. Шатрава, В. П. Яценко

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
заслужений юрист України *О. М. Бандурка*;
доктор юридичних наук, професор *О. М. Головка*;
доктор юридичних наук, професор *О. М. Музичук*

*Рекомендовано Вченою радою Харківського національного
університету внутрішніх справ (протокол № 2 від 23.02.2016)*

Закон України «Про Національну поліцію»: наук.-практ. комент. /
3-19 МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра
юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник,
О. О. Юхно та ін.; передм. В. В. Сокурєнка]. – Харків, 2016. – 408 с.
ISBN 978-966-610-225-9

Науково-практичний коментар, підготовлений фахівцями Харківського
національного університету внутрішніх справ, містить повний текст закону
України «Про Національну поліцію» станом на 1 серпня 2016 року та комен-
тарі до нього.

УДК 351.74(094.5)(477)
ББК 67.9(4УКР)301.163.1-32

ISBN 978-966-610-225-9

© Авторський колектив, 2016
© Сокурєнка В. В., загальна редакція, передмова
© Харківський національний
університет внутрішніх справ, 2016

ВІДОМОСТІ ПРО ЧЛЕНІВ АВТОРСЬКОГО КОЛЕКТИВУ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО КОМЕНТАРЮ

Науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ:

1. **Бугайчук К. Л.**, канд. юрид. наук, доц., завідувач НДП (ст. 1, п. 8–10 розд. XI)
2. **Федосова О. В.**, канд. юрид. наук, ст. наук. співроб., провід. наук. співроб. НДП (п. 1–7 розд. XI)
3. **Гончаренко І. Б.**, канд. юрид. наук, провід. наук. співроб. НДП (ст. 10–12)
4. **Михайлова Ю. О.**, канд. юрид. наук, ст. наук. співроб., ст. наук. співроб. НДП (ст. 7–9)
5. **Малиновська Т. М.**, канд. юрид. наук, доц., ст. наук. співроб. НДП (п. 11–13 розд. XI)
6. **Гладкова Є. О.**, канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. НДП (ст. 2, 3)
7. **Прібиткова Н. О.**, наук. співроб. НДП (ст. 4–6)
8. **Святокум І. О.**, наук. співроб. НДП (п. 1–7 розд. XI)

Кафедра адміністративної діяльності ОВС факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ:

1. **Безпалова О. І.**, д-р юрид. наук, проф., завідувач кафедри (ст. 86, 87)
2. **Джафарова О. В.**, д-р юрид. наук, проф., проф. кафедри (ст. 29–31, 39)
3. **Шатрава С. О.**, канд. юрид. наук, доц., проф. кафедри (ст. 36–38, 40)
4. **Казанчук І. Д.**, канд. юрид. наук, доц., проф. кафедри (ст. 41–44)
5. **Іванцов В. О.**, канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри (ст. 32–35)
6. **Резанов С. А.**, канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри (ст. 45)
7. **Панова О. О.**, канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри (ст. 46)
8. **Качинська М. О.**, канд. юрид. наук, доц. кафедри (ст. 88–90)

Кафедра адміністративного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ:

1. **Салманова О. Ю.**, канд. юрид. наук, проф., завідувач кафедри (ст. 13, 23)
2. **Небрат О. О.**, канд. юрид. наук, доц., проф. кафедри (ст. 18, 19)
3. **Подорожній Є. Ю.**, канд. юрид. наук, ст. наук. співроб., доц. кафедри (ст. 16, 22)
4. **Джафарова М. В.**, канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри (ст. 17, 21)
5. **Яценко В. П.**, канд. юрид. наук, доц., доц. кафедри (ст. 20)
6. **Завальний М. В.**, канд. юрид. наук, ст. наук. співроб., доц. кафедри (ст. 23, 24)
7. **Невядовський В. О.**, канд. юрид. наук, доц. кафедри (ст. 26, 27)
8. **Чапала О. Ю.**, канд. юрид. наук, доц. кафедри (ст. 15)

Розділ V ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ

Стаття 29. Вимоги до поліцейського заходу

1. Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

2. Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

3. Обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України.

4. Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

5. Застосований поліцейський захід є пропорційним, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

6. Обраний поліцейський захід є ефективним, якщо його застосування забезпечує виконання повноважень поліції.

7. Поліцейський захід припиняється, якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу.

1. Метою поліцейського заходу є оперативне вирішення питань, ситуації на місці шляхом використання чітко визначених законом «Про Національну поліцію» засобів, спрямоване на негайне настання фактичного результату щодо охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Існують поліцейські заходи превентивного та примусового характеру. Вони можуть передбачатись не тільки законом України «Про Національну поліцію», КУпАП, КПК України, але й іншими законами. Слід наголосити, що закріплення видів, умов та порядку застосування поліцейських заходів у підзаконних нормативно-правових актах є незаконним.

До ознак поліцейських заходів слід віднести такі: 1) вони застосовуються лише поліцейським; 2) їх реалізація можлива виключно у межах та на підставі правових норм, визначених законом «Про Національну поліцію» або іншими нормативно-правовими актами; 3) вони здійснюються у формі певних інтелектуально-вольових (вербальних) дій та фізичних (невербальних) дій; їх застосування не потребує

видання адміністративного акта, що, однак, не виключає можливості їх реалізації на підставі та на виконання такого акта; 4) вони спрямовані на настання фактичного результату, а не правових наслідків; 5) заходи повинні мати обов'язкове процесуальне оформлення, а у разі застосування поліцейських заходів з порушенням правових норм, визначених цим Законом (або Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими законами), вони можуть бути оскаржені в судовому або позасудовому порядку шляхом звернення громадян до відповідних інституцій; 6) ці заходи можуть мати примусовий або превентивний характер.

Підставами для застосування поліцейського заходу є юридичні та фактичні передумови. До юридичних передумов застосування поліцейського заходу слід віднести такі:

- закріплення на рівні закону України «Про Національну поліцію» (або КУпАП, КПК України чи іншими законами) покладених на поліцію повноважень щодо застосування певних поліцейських заходів;
- законодавче закріплення вимог, порядку та процедури застосування та оформлення поліцейських заходів;
- законодавче закріплення умов, за яких може застосовуватися той чи інший поліцейський захід.

Фактичні передумови застосування поліцейських заходів також мають своє нормативне закріплення та визначаються з урахуванням покладених на поліцію повноважень. Тільки за наявності фактичних та юридичних умов поліцейські можуть учиняти відповідні дії або комплекс дій превентивного чи примусового характеру, що обмежують певні права і свободи людини, із дотриманням нормативно закріплених вимог до їх здійснення.

2. Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Повноваження поліції поділяються на основні, додаткові та повноваження у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення. Основні повноваження поліції визначаються у ст. 23 закону України «Про Національну поліцію». Стаття 24 цього Закону свідчить, що на поліцію можуть бути покладені також додаткові повноваження, які закріплюються виключно законом. Поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

3. Поліцейський захід є законним, коли він застосовується на підставі та у межах закону, що впливає з ч. 2 ст. 6 та ч. 2 ст. 19 Конституції України. Відповідно, їх застосування всупереч закону так чи інакше може порушити права та обов'язки інших осіб, що зумовить настання відповідних правових наслідків (див. коментар до ст. 8).

Стаття 30. Види поліцейських заходів

1. Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом.

2. Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення також застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені цим Законом.

3. Поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами.

4. Якщо поліцейського неможливо ідентифікувати за зовнішніми ознаками, він зобов'язаний пред'явити особі документ, що посвідчує його повноваження.

1. Поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, а також протидії злочинності та надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, вживає заходів реагування, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом.

Поліцейські заходи можуть мати превентивний та примусовий характер. Їх можна умовно класифікувати, поділивши на охоронні, регулятивні та інформаційні. Також поліцейські заходи можуть передбачатись:

- 1) законом України «Про Національну поліцію»;
- 2) Кодексом України про адміністративні правопорушення;
- 3) Кримінальним процесуальним кодексом України;
- 4) іншими законами.

До поліцейських заходів, визначених законом України «Про Національну поліцію», належать заходи превентивного та примусового характеру, перелічені в ст. 31–46 закону України «Про Національну поліцію» (див. коментар до ст. 31–46).

До заходів реагування, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, належать заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (глава 20), як-от:

- 1) адміністративне затримання (ст. 261);
- 2) особистий огляд і огляд речей (ст. 264);
- 3) вилучення речей і документів (ст. 265);
- 4) тимчасове вилучення посвідчення водія (ст. 265-1);
- 5) тимчасове затримання транспортних засобів (ст. 265-2);

6) відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломерними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 266).

Порядок, підстави та процедура застосування таких заходів регламентуються КУпАП.

До заходів забезпечення кримінального провадження відповідно до ч. 2 ст. 131 КПК України належить такі: 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик

і привід; 2) накладення грошового стягнення; 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом; 4) відсторонення від посади; 5) тимчасовий доступ до речей і документів; 6) тимчасове вилучення майна; 7) арешт майна; 8) затримання особи; 9) запобіжні заходи.

Поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами, наприклад, законом України «Про дорожній рух» стосовно регулювання дорожнього руху та проїзду перехресть, а також щодо надання документів дозвільного характеру, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху.

2. Якщо поліцейського неможливо ідентифікувати за зовнішніми ознаками, він зобов'язаний пред'явити особі документ, що посвідчує його повноваження.

Поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції. Зовнішніми ознаками поліцейського, за якими його можна ідентифікувати, є однострій і нагрудний знак із чітким зазначенням його спеціального жетона. Зразки предметів однострою поліцейського затверджуються Кабінетом Міністрів України (див. коментар до ст. 20).

Відповідно до ч. 2 ст. 17 закону України «Про Національну поліцію» поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон. Зразки та порядок видання службових посвідчень та спеціальних жетонів затверджуються МВС України (див. коментар до ст. 17).

Слід звернути увагу, що ст. 17 зазначеного Закону оперує категорією «службове посвідчення», а ч. 4 ст. 30 відповідно – «документ, що посвідчує повноваження поліцейського». Разом із тим до 31.12.2016 поліції дозволяється використання службових посвідчень, бланків, печаток, штампів, логотипів та емблем міліції та МВС України (п 18 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» закону України «Про Національну поліцію»).

Стаття 31. Превентивні поліцейські заходи

1. Поліція може застосовувати такі превентивні заходи:
 - 1) перевірка документів особи;
 - 2) опитування особи;
 - 3) поверхнева перевірка і огляд;
 - 4) зупинення транспортного засобу;
 - 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
 - 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
 - 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
 - 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
 - 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;

10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;

11) поліцейське піклування.

2. Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

1. Превентивні поліцейські заходи – це дія або комплекс дій, що обмежують певні права і свободи людини, використання яких не завжди пов'язане з протиправною поведінкою конкретних осіб, застосовуються відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень із дотриманням установлених законом вимог.

Застосування превентивних заходів поліцією не є самоцілью, воно доповнює проведення виховних, інформаційних та роз'яснювальних заходів і здійснюється на засадах законності, необхідності, пропорційності, ефективності та дотримання прав і свобод людини.

Превентивні поліцейські заходи передбачають у встановлених законом випадках застосування обмежень певних прав і свобод до людей та організацій, і в цьому проявляється їх примусовий характер, хоча правопорушення при цьому відсутні. Тобто ці заходи мають чітку профілактичну спрямованість та орієнтуються на захист інтересів публічної безпеки та порядку, на недопущення вчинення правопорушень. Сутність профілактичного впливу превентивних поліцейських заходів полягає, по-перше, в тому, щоб не допустити протиправної поведінки з боку конкретних осіб, які до такої поведінки схильні, а по-друге, в усуненні причин, які сприяють учиненню правопорушень, і створенні умов, що виключають протиправну поведінку.

На відміну від заходів поліцейського примусу, які є реакцією на протиправні діяння людини, превентивні поліцейські заходи використовуються для попередження та профілактики правопорушень, а також для забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Застосуванням превентивних поліцейських заходів у низці випадків забезпечується виявлення правопорушень, завдяки чому також здійснюється профілактичний вплив. Превентивні поліцейські заходи не містять у собі елементу покарання особи, до якої вони застосовуються, до того ж їх використання часто зовсім не пов'язане з протиправною поведінкою конкретних осіб. Превентивні поліцейські заходи, не маючи карального характеру, не потребують установлення вини порушника як обов'язкової умови застосування, а також інших обов'язкових ознак протиправного діяння.

Застосовуючи превентивні поліцейські заходи, поліцейські створюють необхідні умови для неухильного додержання законів, виявлення і припинення різних правопорушень, відвертають можливі посягання на інтереси суспільства та держави, які охороняються правом.

Підставами для застосування превентивних поліцейських заходів можуть бути реальне припущення про намір особи вчинити правопорушення (поверхнева перевірка, зупинення транспортного заходу), виникнення обставин, що загрожують публічній безпеці та порядку (вимога залишити місце й обмеження доступу на певну територію, обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю), тощо.

Для одних випадків підстави об'єктивно не залежать від суб'єкта і його поведінки. Так, використання поліцейським транспортних засобів підприємств, установ та організацій здійснюється в разі виникнення необхідності переслідування злочинця.

Для застосування інших превентивних поліцейських заходів такі підстави виникають у зв'язку з настанням умов, які хоч і не є результатом учинення конкретного правопорушення особою, але безпосередньо можуть бути пов'язані з її попередньою антипромадською поведінкою, наприклад, систематичним порушенням публічної безпеки і порядку, що вказує на можливість вчинення нею правопорушень.

Оскільки ця стаття є загальною і лише встановлює перелік превентивних поліцейських заходів, які поліція може застосовувати, то випадки і порядок їх застосування прокоментовано в окремих статтях закону «Про Національну поліцію».

Стаття 32. Перевірка документів особи

1. Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у таких випадках:

- 1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;
- 2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;
- 3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;
- 4) якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;
- 5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;
- 6) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

1. Поліцейському надано право вимагати пред'явлення особою двох видів документів: тих, що посвідчують особу, та документів, що підтверджують відповідне право особи. При цьому поліцейський може вимагати як один документ, так і певну їх сукупність залежно від обставин застосування цього поліцейського заходу.

особи, але переслідувач знає, що він там перебуває, а переслідуваний усвідомлює, що переслідування його не закінчилося.

2. Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном. Категорія власності посідає особливе місце в суспільній свідомості й загалом у суспільному житті. Право власності є базисом і гарантією існування й розвитку громадянського суспільства. Право громадянина на власність як важливий атрибут правової держави та демократичного суспільства закріплено в Конституції України, в якій установлено форми власності (ст. 13, 41, 142 та 143), закріплено рівність усіх суб'єктів права власності (ст. 1 і 13), а також гарантії права власності та обов'язки власників (ст. 13 і 41). Крім того, ст. 41 Конституції України передбачає, що кожен має право володіти, користуватися, розпоряджатися своєю власністю й результатами своєї інтелектуальної або творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

Важливим аспектом застосування законодавства про захист права власності є межі допустимого (розумного) втручання держави у справи власника. В українському законодавстві право власності визначається через класичну формулу: власник може володіти, користуватися й розпоряджатися майном у межах, передбачених законом. Але оскільки закон є продуктом перш за все державної діяльності, то можна тлумачити цей принцип як можливість використання майна на свій розсуд у межах, передбачених державою, або в межах, передбачених державою й закріплених у законі.

У законодавстві використовується таке визначення: право власності – це право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (ч. 1 ст. 316 ЦК України). Отже, до об'єктів права власності віднесено не тільки речі, що є предметами матеріального світу, щодо яких можуть виникати цивільні права та обов'язки (ст. 179 ЦК України), але й майно, що визначається як особливий об'єкт права власності, до якого відносять окрему річ чи сукупність речей, а також майнові права та обов'язки (ч. 1 ст. 190 ЦК України).

3. Частиною 3 статті, що коментується, передбачено, що у випадку застосування вказаного поліцейського заходу обов'язково слід скласти протокол. Відповідно до ст. 104 КПК України протокол складається із: 1) вступної частини; 2) описової частини; 3) заключної частини.

Стаття 39. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ

1. Поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб – підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких

визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання.

2. Поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання.

3. Поліція відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведінки з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поведінки з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень.

4. Поліція інформує відповідний орган Міністерства внутрішніх справ України в одноденний строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ.

1. Постановою Кабміну України від 12.10.1992 № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему» дозвільну систему визначено як особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку й використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян.

Національною поліцією України з метою перевірки дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ застосовуються норми, визначені наказами МВС України від 18.10.1993 № 642 «Про заходи щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706 «Про затвердження Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії», «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і

охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», від 31.05.1993 № 314 «Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї» та від 29.12.2015 № 1644 «Про реалізацію повноважень Національної поліції України з видачі та анулювання дозволів».

Національна поліція України організовує діяльність з реалізації повноважень із видання та анулювання дозволів на придбання, зберігання, носіння, перевезення й використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, щодо зберігання та використання яких встановлено спеціальні правила й порядок та на які поширюється дія дозвільної системи органів внутрішніх справ, а також щодо відкриття та функціонування об'єктів, де вони зберігаються чи використовуються, діяльність стрілецьких тирів, стрільбищ невійськового призначення та мисливських стендів, підприємств і майстерень з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, магазинів, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічних майстерень, пунктів вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони й правил поводження з ними та їх застосування через:

- Департамент превентивної діяльності Національної поліції України;
- уповноважений підрозділ (управління, відділ, сектор) з контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України;
- відповідні підрозділи територіальних органів Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, районах, містах, районах у містах.

Підписання дозволів, що видаються, залежно від їх виду покладається відповідно на голову Національної поліції України та його заступників, начальника Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України та його першого заступника, начальника спеціально уповноваженого підрозділу (управління, відділу, сектору) з контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, начальників головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві та їх заступників, відповідальних за забезпечення дозвільної системи, начальників управлінь превентивної діяльності ГУНП в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях і м. Києві та начальників спеціально уповноваженого підрозділу (управління, відділу, сектору) з контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи управлінь превентивної діяльності ГУНП в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях і м. Києві, а в територіальних органах Національної поліції в районах, містах, районах у містах – на начальників.

Підписання дозволів на придбання, зберігання та носіння громадянами мисливської нарізної й нагородної вогнепальної зброї та боєприпасів до нагородної зброї покладено на голову Національної поліції України та його заступників, начальника Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України та його першого заступника, а на начальника уповноваженого підрозділу (управління, відділу, сектору) з контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, начальників ГУНП в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях і м. Києві та їх заступників, відповідальних за забезпечення дозвільної системи, – крім дозволів на нагородну зброю та боєприпаси до неї.

2. Об'єкти дозвільної системи інспекторами уповноваженого підрозділу (управління, відділу, сектору) з контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи та дільничними офіцерами поліції обстежуються щокварталу, а об'єкти, де зберігається велика кількість зброї (20 чи більше одиниць), і базові склади вибухових матеріалів і речовин – щомісяця.

Керівники територіального органу Національної поліції повинні не менше одного разу на рік особисто брати участь у перевірці об'єктів дозвільної системи.

На підприємствах, в установах та організаціях, де виготовляються, ремонтуються, зберігаються та використовуються предмети, матеріали й речовини, на які поширюється дозвільна система, перевіряються:

- наявність відповідних дозволів на виготовлення, ремонт, придбання, зберігання, охорону, перевезення та використання підконтрольних предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень та лабораторій (а також відповідних паспортів на бази, сховища, склади вибухових матеріалів, протехнічні майстерні тощо); строк дії цих документів; погодження укладання трудових договорів на виконання робіт, пов'язаних з виготовленням, придбанням, зберіганням, обліком, охороною, перевезенням і використанням спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин; дотримання пропускового режиму;

- облік підконтрольних предметів, матеріалів і речовин, порядок видачі, приймання зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, вибухових матеріалів і речовин; їх списання після використання, повернення в місце постійного зберігання; правильність ведення відповідної службової документації;

- придатність приміщень, в яких розміщено об'єкти дозвільної системи, до зберігання зброї та бойових припасів до неї, пристроїв і патронів до них, вибухових матеріалів і речовин, а саме: міцність дверей, стін, стелі, підлоги, металевих сейфів і шаф, надійність замків, справність охоронної протипожежної сигналізації;

- стан технічного устаткування (складів, баз, сховищ); наявність охорони, постових вишок, блок-постів, сторожових собак, засобів пожежогасіння, зв'язку з найближчими постами охорони та органами внутрішніх справ;

- стан охорони об'єктів, укомплектованість особовим складом, придатність його для охорони об'єктів та знання персоналом своїх посадових обов'язків, тривалість збору за сигналом «Тривога», порядок зміни й підміни, відповідність розміщен-

ня сил дислокації постів, а також планів оборони цих об'єктів в органах внутрішніх справ та проведення навчання з відпрацюванням взаємодії всіх видів нарядів;

– обладнання та технічний стан транспорту, що здійснює перевезення предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.

На всіх об'єктах дозвільної системи обов'язково перевіряється організація внутрішнього контролю за схоронністю предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.

3. У разі виявлення під час обстеження об'єктів дозвільної системи порушень складаються відповідні акти, в яких докладно описується суть виявлених недоліків та вказується строк їх усунення. Один примірник акта залишається на об'єкті дозвільної системи, а другий після доповіді керівнику територіального органу Національної поліції підшивається до облікової справи на цей об'єкт.

У разі виявлення під час перевірки порушень порядку виготовлення, ремонту, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення й використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система, особи, які допустили порушення, притягаються до відповідальності в порядку, встановленому законами України.

Якщо на об'єкті під час обстеження не виявлено порушень, складається рапорт на ім'я керівника територіального органу Національної поліції, в якому вказується дата перевірки, найменування об'єкта та результати перевірки.

Акти та рапорти про перевірки об'єктів дозвільної системи надаються керівнику територіального органу Національної поліції, який ухвалює відповідні рішення щодо проведеної перевірки, після чого вони підшиваються до облікових справ на ці об'єкти.

4. Контроль за зберіганням вогнепальної, пневматичної, холодної й охолощеної зброї та пристроїв, що належать громадянам, здійснюється уповноваженим підрозділом (управлінням, відділом, сектором) з контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України відповідно до законодавства.

Перевірка порядку зберігання зброї громадянами здійснюється дільничним офіцером поліції не рідше одного разу на три роки. Про результати перевірки складається рапорт, який підшивається до особової справи власника зброї чи пристрою. Вимоги поліцейського щодо забезпечення схоронності вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, а також пневматичної, холодної й охолощеної зброї та пристроїв і патронів до них є обов'язковими для її власників. Під час оформлення завдання дільничному офіцеру поліції допускається його заповнення як на кожного власника окремо, так і на групу власників за списком.

У разі зміни місця проживання, придбання зброї та її перереєстрації громадяни обов'язково перевіряються за місцем проживання.